

Rapport Nr. 0780

Archeologienota

Beringen - Neusenbergh
Programma van Maatregelen

Inhoud

Inhoud.....	2
1 Administratieve gegevens	1
2 Gemotiveerd advies	2
2.1 Aanleiding vooronderzoek	2
2.1 Resultaten vooronderzoek	2
2.2 Afweging noodzaak verder onderzoek	4
3 Programma van maatregelen	5

1 Administratieve gegevens

Projectcode J. Verrijckt		2020-1085
Projectcode Onroerend Erfgoed		2021H179
locatie	Provincie	Limburg
	Gemeente	Beringen
	Straat	Neusenberg
Kadastrale gegevens	Gemeente	Beringen
	Afdeling	2 ^{de} Afdeling
	Sectie	Sectie A
	Percelen	119c, 121c, 122a, 124, 125d, 132a, 133/2, 133b, 134c, 135a en 136d
Coördinaten	Noord	X: 207144.496 Y: 196363.546
	Oost	X: 207311.667 Y: 196238.058
	Zuid	X: 207114.872 Y: 195984.637
	West	X: 206953.731 Y: 196106.104
Oppervlakte onderzoeksgebied		52 094 m2
Oppervlakte bodemingreep		52 094 m2
Erkend Archeoloog		2015/00053 Jeroen Verrijckt

2 Gemotiveerd advies

2.1 Aanleiding vooronderzoek

De aanleiding van het vooronderzoek is de aanvraag van een omgevingsvergunning voor de bouw van een bedrijfszone langsheen de Neusenberg te Beringen (Prov. Antwerpen). Meer informatie over de aanleiding van het vooronderzoek is terug te vinden in het verslag van resultaten.

2.1 Resultaten vooronderzoek

Het onderzoeksgebied situeert zich aan het zuidoostelijk uiteinde van de Neusenberg in de huidige gemeente Beringen (Prov. Limburg). Het grondgebied van Beringen, afgeleid van het Germaanse Beringum, zijnde de woonplaats van (-*ingum*) de lieden van Bero (*bero-*) kwam tijdens de tweede helft van de 8ste eeuw in het bezit van de Sint-Pietersabdij van Corbie die er de Sint-Pietersparochie stichtte. Het toenmalige Beringen bestond uit de gehuchten Paal, Tervant, Heusden, Eversel en Beringen zelf en stond onder het voogdijchap van de Graven van Loon. In 1261 verwierf Beringen stadsrechten. De oudste vermelding van Beringen, in het Middelnederlandse *Beringe* genoemd gaat terug tot 1120

Het onderzoeksgebied zelf is te situeren tussen 30,55 m + TAW en 31,53 m + TAW. De noordelijke en de noordoostelijke zone van het onderzoeksgebied is hoger gelegen dan de centrale en de zuidelijke zone. Het te onderzoeken plangebied helt derhalve geleidelijk aan af in de richting van het Albertkanaal. Het te onderzoeken plangebied is gelegen tussen de hoger gelegen zone van het Kempens Plateau in het noordoosten en de lager gelegen zone van de Demer in het zuidwesten. De dichtstbijzijnde waterlopen vormen het Albertkanaal, de Grote Beek en de Laardijkbeek die op uitzondering van het Albertkanaal, deel uit maken van het grote(re) riviersysteem van de Demer die (regen)water afvoert van de hoger gelegen zone in het noordoosten naar de lager gelegen zone in het zuidwesten. Binnen het onderzoeksgebied komen volgens de Bodemkaart van Vlaanderen vier bodemtypes voor: een zeer natte lichte zandleembodem zonder profiel met veen op geringe tot matige diepte (v-Pfpm) in het noorden, het noordoosten, het noordwesten en het westen, bebouwde zones (OB) in het noorden, het noordwesten en het zuidoosten, opgehoogde gronden (ON) in het zuidwesten en een natte lemige zandbodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B-horizont (Secy) in het zuiden. Ten noordoosten van het onderzoeksgebied werden eveneens tot een diepte van 160 cm -mv. opgehoogde gronden (ON) waargenomen. De opgehoogde gronden vertoonden een gelijkaardige opbouw als binnen het onderzoeksgebied.

Ter hoogte van het onderzoeksgebied werd in 2013 door archeologen van Studiebureau Archeologie bvba een landschappelijk booronderzoek uitgevoerd. Door de aanwezige bebouwing kon er echter niet geboord worden. De daaropvolgende veldverkenning toonde aan dat binnen het onderzoeksgebied tot een diepte van 160 cm -mv. opgehoogde gronden (ON) voorkwamen bestaande uit sterk vermengde glauconiethoudende zandlagen met restanten van leem-, klei-, veen- en alluviale beekafzettingen. Ten noordoosten van het onderzoeksgebied werden eveneens tot een diepte van 160 cm -mv. opgehoogde gronden (ON) waargenomen. De opgehoogde gronden vertoonden een gelijkaardige opbouw als binnen het onderzoeksgebied.

Gelet op de landschappelijke en de bodemkundige ligging, in de beekvallei van de Grote Beek en Laardijkbeek, is een lage tot zeer lage verwachting voor steentijdartefactensites aanwezig. Doordat er sprake is van opgehoogde gronden, is de kans op het aantreffen van intact bewaarde artefactenvindplaatsen uit de vroege prehistorie (steentijd) onder deze gronden matig tot hoog.

Doch zullen deze gronden, met uitzondering van enkele lokale diepere ingrepen, niet geraakt worden met de geplande werken, aangezien deze grotendeels binnen de ophoging plaatsvinden. Verder nog is gebleken dat het plangebied volgens de historische kaarten steeds nabij zeer drassige gronden gelegen is en op de topografische kaarten wordt het plangebied zelf als drassig en moerassig gebied aangegeven.

Het onderzoeksgebied kent geen archeologische en historische gegevens. De ruime en de directe omgeving van het onderzoeksgebied kent eveneens weinig archeologische vondstlocaties. Het ontbreken van goed onderzochte archeologische sites wil echter niet zeggen dat er geen archeologische sites aanwezig zijn. De weinige archeologische vondstlocaties tonen aan dat er wel degelijk archeologische sites aanwezig zijn. Ten noordoosten van het onderzoeksgebied troffen archeologen tijdens een vooronderzoek met ingreep in de bodem (proefsleuven) een geretoucheerde kling uit Wommersomkwartsiet aan daterende uit het Mesolithicum (10 500 v.Chr.-5 500 v.Chr.). Aanvullend werden een groot aantal sporen (n: 38) blootgelegd die in de 19de eeuw te dateren waren. In het noordwesten werd via metaaldetectie een Brits veldmutsembleem uit de Eerste of Tweede Wereldoorlog (1914-1948 en 1940-1945) teruggevonden. Op historisch kaartmateriaal is het onderzoeksgebied steeds gelegen te midden van weilanden nabij de Grote Beek en/of de Laardijkbeek in de lager gelegen zone van het landschap (meersen). Op basis van de gekende archeologische en historische waarden, is er een lage tot zeer lage verwachting voor sites uit de Steentijd, de Metaaltijden, de Romeinse periode, de Middeleeuwen (Vroege, Volle en Late Middeleeuwen) en recentere perioden (Nieuwe en Nieuwste periode).

De opdrachtgever plant binnen het onderzoeksgebied de bouw van een bedrijfszone bestaande uit een kantoorgebouw met werkhuis, een werk- en opslagplaats. Deze gebouwen worden aangevuld met kleinere structuren zoals een tankzone voor graafmachines en vrachtwagens, een parkeerzone voor auto's, graafmachines en vrachtwagens, een betoncentrale, een onverhard werkerf en twee weegbruggen. Ten noorden en ten zuiden van het uiteinde van de Neusenbergrand worden twee infiltratiebekkens voorzien. Beide bekkens zullen samen met hun directe omgeving dienst doen als een kleinschalige groenzone.

Het merendeel van de geplande gebouwen zullen door middel van paalfunderingen worden gefundeerd. Het aantal, de oppervlakte en de diepte van de paalfunderingen verschilt van gebouw tot gebouw. De overblijvende gebouwen en structuren zullen met behulp van rechtstreekse en/of strookfunderingen opgetrokken worden. Algemeen kan aangenomen worden dat paalfunderingen een diepte van > 80 cm -mv. kennen en bij rechtstreekse en strookfunderingen een minimale diepte van 80 cm -mv (vorstvrije zone) gehanteerd wordt. De aanleg van verhardingen en nutsvoorzieningen gebeurt doorgaans respectievelijk op een diepte van 40 cm à 50 cm -mv en minimale diepte 80 cm -mv (vorstvrije zone).

Bij het werkhuis worden eveneens 8 regenwaterputten aangelegd met een volume van 10.000L. Gemiddeld bedraagt de uitgraafdiepte van dergelijke putten ca. 2,5 m-mv. Op de snede van het kantoorgebouw met werkhuis is te zien dat ter hoogte van de trappenhal de diepste uitgraving, dieper dan de geplande funderingen, zal plaatsvinden, tot 120 cm-mv.

De bureelcontainers zullen bovengronds geplaatst worden.

Aangezien er binnen het plangebied een opgehoogde laag van ca. 1,6 m-mv aanwezig is, zal het merendeel van de geplande werken niet raken aan eventueel bewaarde archeologische niveaus. Diepere ingrepen, zoals het plaatsen van regenwaterputten tot 2,5 m-mv zijn wel nefast voor eventuele archeologische waarden, doch gaat het slechts om enkele lokale, verstorende ingrepen.

Op basis van bovenstaande gegevens is er geen archeologische verwachting toe te schrijven voor sites uit de Steentijd, de Metaaltijden, Romeinse periode en de Middeleeuwen (Vroege, Volle en Late Middeleeuwen) en de recentere perioden (Nieuwe en Nieuwste tijd).

Op basis van bovenstaande archeologische verwachting kan een potentieel op kennisvermeerdering geformuleerd worden.

Gelet op de aanwezigheid van opgehoogde gronden binnen het onderzoeksgebied, waarbinnen de geplande werken grotendeels zullen plaatsvinden, alsook de locatie in moerassig gebied, evenals het ontbreken van archeologische gegevens ondanks verschillende grootschalige onderzoeken, kan gesteld worden dat er nagenoeg geen mogelijkheid is tot kennisvermeerdering bij een verder onderzoek van dit terrein.

2.2 Afweging noodzaak verder onderzoek

Na een uitgebreide bureaustudie waarbinnen historische, cartografische, geologische, geografische en bodemkundige bronnen werden onderzocht en teruggekoppeld aan het hedendaagse terreingebruik en de bouwplannen van de opdrachtgever, kan geconcludeerd worden dat het onderzoeksgebied in het verleden opgehoogd werd tot 1,60 m dik.

Na een fase in het vooronderzoek volgt geen verder vooronderzoek, zonder ingreep in de bodem of met ingreep in de bodem, indien op basis van de reeds uitgevoerde fase(s) van het vooronderzoek voldoende informatie gegenereerd is om (Code van Goede Praktijk, p. 31):

1. Een archeologienota of nota op te maken die de hoogstwaarschijnlijke afwezigheid van een archeologische site afdoende staft, of;

2. Een archeologienota of nota op te maken die het ontbreken van potentieel op kennisvermeerdering afdoende staft (doordat de geplande bodemingrepen geen impact hebben op het eventueel aanwezige erfgoed of doordat verder onderzoek van het aanwezige erfgoed geen nuttige kenniswinst zou opleveren), of;

3. Een archeologienota of nota op te maken die de noodzaak voor een archeologische opgraving staft én een plan van aanpak hiervoor biedt, of;

4. Een archeologienota of nota op te maken die de mogelijkheid voor een behoud in situ staft én een plan van aanpak hiervoor biedt.

Na het landschappelijk bodemonderzoek zonder ingreep in de bodem uit 2013 uitgevoerd door Studiebureau Archeologie bvba, kon op basis van deze fase van het vooronderzoek voldoende informatie gegenereerd worden om aan te tonen dat de geplande bodemingrepen in de advieszone geen impact zullen hebben op het eventueel aanwezige erfgoed (punt 2).

Op basis van bovenstaande argumentatie word een advies gegeven om de terreinen vrij te geven voor verdere ontwikkeling.

Een programma van maatregelen werd hierdoor niet opgemaakt.

Hierbij rekening houdend dat de geplande werken deze diepte niet zullen bereiken, adviseert J. Verrijckt bvba om het plangebied vrij te geven voor verdere ontwikkelingen.

3 Programma van maatregelen

Op basis van het uitgevoerde bureauonderzoek kan geconcludeerd worden dat er geen vervolgonderzoek noodzakelijk is. Op basis van het uitgevoerde bureauonderzoek is met voldoende zekerheid een uitspraak te doen over de aanwezigheid en waarde van archeologisch erfgoed, het potentieel op kennisvermeerdering en de haalbaarheid van eventueel verder onderzoek.

Een doorslaggevende factor in het bepalen of verder onderzoek noodzakelijk is, is het voorkomen van opgehoogde gronden (ON) binnen het onderzoeksgebied aangetoond tijdens het landschappelijk booronderzoek uit 2013. De beslissing om geen vervolgonderzoek te adviseren steunt op de volgende redenering:

- Voldoende info aanwezigheid site: Zie onderstaande.
- Site aanwezig: Nee, er zijn geen aanwijzingen voor de aanwezigheid van een archeologische site. Het gebied is steeds gelegen in moerassig gebied, wat een ongunstige locatie is. Tevens leverden enkele grootschalige onderzoeken in de nabije omgeving geen kenniswinst op en bleken archeologische sites steeds afwezig te zijn.
- het voorkomen tot een diepte van 1,60 m -mv. van opgehoogde gronden (ON) binnen het onderzoeksgebied aangetoond tijdens het landschappelijk booronderzoek uit 2013. De opgehoogde gronden bestonden uit sterk vermengde glauconiethoudende zandlagen met restanten van leem, klei, veen en alluviale beekafzettingen.
- het voorkomen van sterk opgehoogde gronden tot ca. 1 tot 4 m in het gebied nabij de Kanaalweg ten noordwesten van het onderzoeksgebied
- de ligging van het onderzoeksgebied op historisch kaart- en fotomateriaal in de lager gelegen natte zone van het landschap (meersen) nabij de Kleine Beek en de Laardijkbeek
- het gebrek aan archeologische vondstlocaties in de directe en ruime omgeving van het onderzoeksgebied ondanks het groot aantal archeologische onderzoeken.

Indien tijdens de werkzaamheden toch archeologische resten worden aangetroffen, blijven de bepalingen voor het melden van toevalsvondsten van kracht. Deze bepalingen zijn terug te vinden in artikel 5.4.1 van het Onroerenderfgoeddecreet. Eventuele toevalsvondsten dienen binnen drie dagen na ontdekking gemeld te worden bij Onroerend Erfgoed.